

Scenesterk tilstedeværelse

Hva skjer med scenekunsten i en tid der mer og mer kommuniseres digitalt? Blir den avleggs?

TEKST

Bjørn Eirik Olsen

FOTO

Dan Mariner, Bodø Biennale

Dans og fortellerkultur har fulgt oss i titusener av år, og fortellinger som ble gestikulert og regissert er kjent fra oldtidens Egypt fra rundt 3300 f.Kr. Det vestlige teateret, slik vi kjenner det i dag, har sin opprinnelse fra den greske antikken rundt 550 f.Kr.

Vi har spurt noen sentrale skikkelser i nordnorsk dans og teater om scenekunstens rolle i det moderne samfunnet – der stadig mer av kommunikasjonen foregår digitalt.

– «The time, the space and the people are right», svarer **Siri Wigdel** på telefon fra Reykjavik. Opprinnelig fra Rogaland, og med en stor del av livet i utlandet, har hun siden januar 2018 vært leder for Dansefestival Barents i Hammerfest.

– I en verden som er på avveie, trenger vi dans og bevegelse mer enn aldri før. Vi må stole på kroppen, den kan si noe som er vanskelig å si med ord. Kroppen har en sannhet i seg, den kan ikke lyve. Alle kan relatere seg til dans – på et slags urnivå. Dansen er perfekt for å samarbeide internasjonalt fordi den gir oss et tredje språk som alle forstår. Og lokalt i Hammerfest er scenen der danseren er; på kaia, på ferga, i butikken, på kafeen eller på omsorgssenteret. Det har vi hatt gode erfaringer med, sier hun.

Rolf Degerlund, skuespiller og tidligere teatersjef i Norrbotten, som siden januar 2016 har vært teatersjef ved Det Samiske Nasjonalteatret Beaivváš, mener scenekunst generelt har en blomstrende framtid.

– Behovet for ekte møter mellom mennesker øker. Det som skjer i et rom skjer bare akkurat der, mellom de menneskene som er der. Det finnes så mange ufortalte historier, og fortellerkulturen står sterkt ikke minst i den samiske befolkningen. For ikke lenge siden hadde vi stor suksess med multikunstneren Nils-Aslak Valkeapää, hans dikt og hans joiker, i stykket Áillohaš. Vi ser at det virker inn på folks identitet og stolthet, sier han.

Dansekunstner **Liv Hanne Haugen** har sin utdanning fra England og en lang dansekarriere bak seg i Belgia før hun flyttet tilbake til Tromsø.

– Det viktigste med dans er at det er øyeblikkets kunst. Det oppstår en gjensidighet med publikum, som påvirker det de ser i sann tid. I tillegg er det et samspill på tvers, med lys og lyd, med scenografi og ofte også med videoinstallasjoner. For danseren handler det om å være i kontakt innover og utover på samme tid, slik at det oppstår noe som er større enn deg selv. Dette blir viktigere og viktigere i en tid der stadig mer av kommunikasjonen skjer elektronisk.

Dan Ewar Nylund, til daglig butikksjef i XL-BYGG, var en av seks festsjefpiloter ved Festsjefene i Nord-Norge i 2018.

– Jeg gikk fra å være en som hadde et anstrengt forhold til dans, til å bli svært glad i denne kunstformen – både ballett og moderne dans. Tidligere, blant annet da jeg så forestillinger der min datter deltok, hadde jeg ikke sett mening i dans. Men nå fikk jeg øynene opp for de levende, ekte uttrykkene i bevegelsene, og historier begynte å forme seg. Ikke nødvendigvis de samme historiene som andre så, men vi festsjefpilotene hadde gode samtaler etter forestillingene der vi delte våre inntrykk, sier han.

Thorbjørn Gabrielsen kom til Stamsund for om lag 30 år siden, og ble der. Den erfarne lederen for Teater NOR og Stamsund Internasjonale Teaterfestival, mener scenekunst er en kreativ plattform der man kan putte inn hva som helst av innhold.

– Det skjer live, og hver eneste forestilling er forskjellig. Fra et ståsted i Stamsund i Lofoten handler det for eksempel om identitet, steds- og næringsutvikling, i tillegg til kunstnerisk kvalitet. Vi lærte på teaterskolen at teater er når noen viser noe til noen andre. Men for oss i Stamsund har det vært mer sånn at scenekunst er noe som begynner når man står opp om morgenen, og som knapt avsluttes når man legger seg om kvelden.

Iselin Aamodt Borgen er frilans dansekunstner, utdannet ved Skolen for samtidsdans, Kunsthøgskolen i Oslo og Norges Musikkhøgskole. Hun er en av initiativtakerne til Bodø Biennale og dansefestivalen BAREDANS, og har trua på de gode møtene mellom kunstnere, kunstformen og publikum.

– Vi gjør ofte stedsspesifikke forestillinger. I ulike byrom møter man publikum man ellers ikke ville nådd. Temaet for noen forestillinger var nettopp by- og stedsfortelling, der lydbilder fra tidligere møter med publikum dannet deler av bakgrunnen for forestillingen. Det er viktig å fjerne terskelen, og unngå fremmedgjøring i møte med publikum, sier hun.

Pernille Dahl Johnsen
Foto: Ola Røe

Pernille Dahl Johnsen er den ene av tospannet Johnsen & Johnsen produksjoner i Tromsø, et scenekunstselskap som tar pulsen på samfunnsaktuelle spørsmål.

– Jeg tror folk har et behov for å være flue på veggen, nært, men samtidig uten å være direkte delaktig, sier hun.

– I en teaterforestilling er publikum ansikt til ansikt med skuespillerne. Sitter man langt foran kan man kjenne vinddraget fra bevegelsene på scenen, og noen ganger svettluft fra anstrengte skuespillere. Scenekunsten snakker til den dypere naturen hos mennesket. Tidligere mente psykologene at når folk kommuniserte, så var 20 prosent verbalt og 80 prosent kroppsspråk. Nå mener enkelte forskere å kunne vise til at hele 95 prosent er kroppsspråk. Helt fram til rundt år 1000 foregikk all historiefortelling i Norge muntlig, fra generasjon til generasjon. Det skulle ikke forundre meg om de gamle vikingene kjente bedre til sine grunnleggende rettigheter enn folk flest i dag. ☐